3-a Jaro. N-o 110 APERAS  SEMAJNE 4. Novembro 1926

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

Redaktanto: E. LANTY 14, Avenue de Corbéra, Paris-XII	Sidejo de Ekzekutiva Komitato de SAT 23, Rue Boyer, Paris-XX	Administranto: R. LERCHNER Colmstrasse 1, Leipzig O 27

LA KULTO AL KADAVROJ

Novembro... Tombejojn vizitas amase kredema, tradiciema popolo. Kaj same faras multiuj, kiuj sin nomas liberpensuloj, materialistoj, senreligiuloj.

« Niaj ateistoj estas piaj homoj », diris prave la fama filozofo Niĉe. Estas fakto, ke treege malmulte da homoj « liberpensas », kiam temas pri la tradicia kutimo, kiu igas homojn honori putrantan karnon, starigante por ĝi maŭzoleojn — dum mankas komfortaj loĝejoj, dum malsatas infanoj kaj mizeras homoj...

Tial, okaze de la t. n. sanktulara festo, ni publikigas la jenan tradukon el verko de scienculo mondfama, ano de la Francia Akademio de Sciencoj, kiu sufiĉe trafe mokas la strangan kaj tutmonde disvastigitan kulton al kadavroj.

Ni honoru la honorindajn mortintojn per imito al ilia vivo, per studado de iliaj verkoj — kaj ne per prizorgado de putrajo.

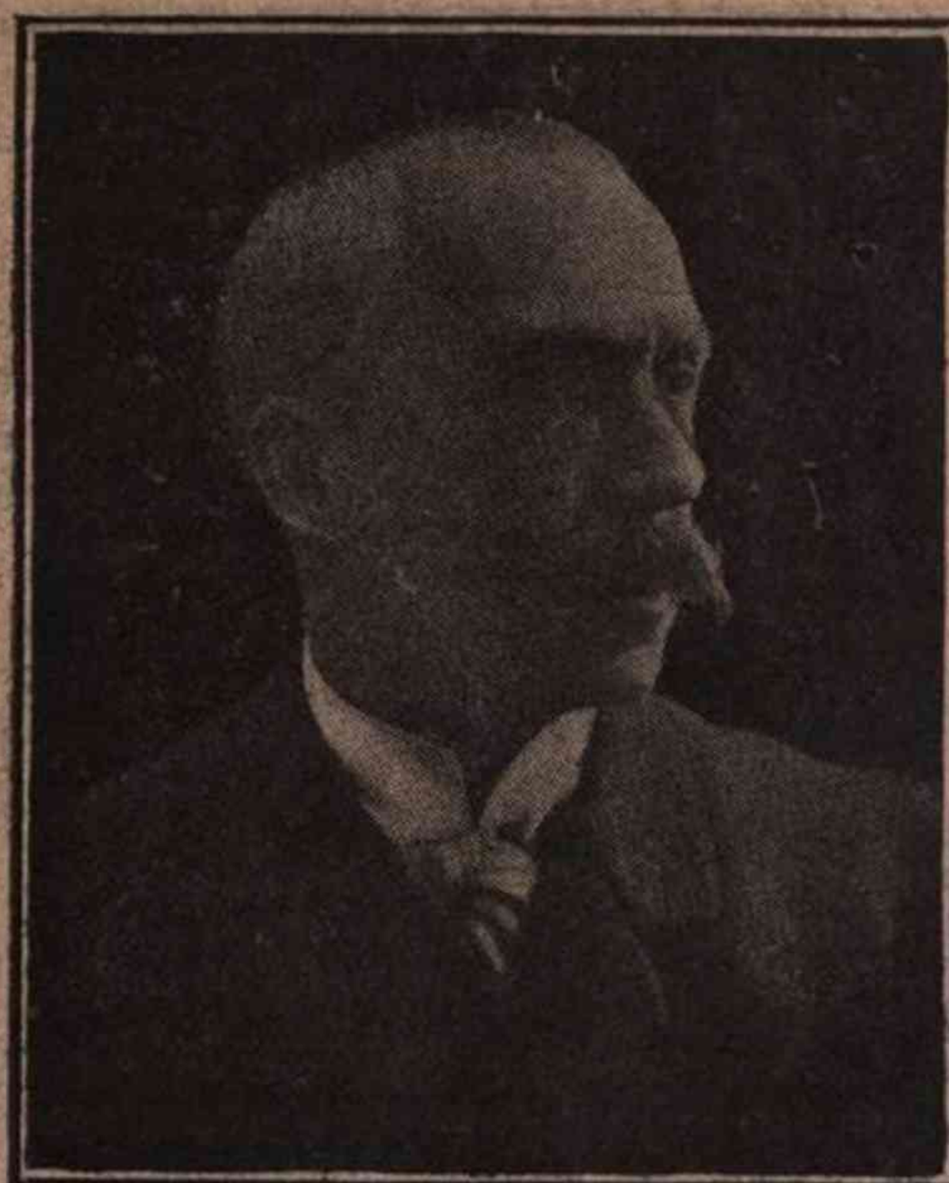
Red.



En ĉiuj tradicioj, en ĉiuj religioj oni trovas tiun neklarigeblan kaj infanecan senton: respekto al kadavro. Profani tombon, atence malfermi mortintujon, stumpigi mortinton, jen krimoj kontraŭ kiuj la homaro ĉiam sentis abomenon.

Sed tiu abomeno rilatas al ia senbrida kaj senpripensa materialismo. Tial, ke en la imago de ĉiuj homoj iu naiva konfuzo stariĝas inter tiu senmova karno, rapide putranta, kaj la animo, kiu ĝin vivigis, donis al ĝi penson, movon, rigardon.

Koncerne min, ne timante esti de miaj samtempuloj konsiderata kiel malnoblega persono, mi konfesas mian kompletan indiferentecon al la korpoj de la estuloj, kiuj al mi estis karaj. Kio estis ilia korpo estas al mi tute indiferenta; ĉar, kiam ellasiĝis la vivo, restas nur amaso da anatomiaj ĉeloj, muskoloj, intern-



CHARLES RICHET

aĵoj kaj ostoj, kiuj post kelke da horoj malbelege putros.

Do, koncerne mian propran korpon, tion mi plenprecize deklaras, oni povas ĝin insultegi, bruligi, dissekcadi aŭ entombigi; tio estas al mi tutege egala; kaj mi petegas mian familion tute ne zorgi pri tio.

La kulto al kadavroj estas homa frenezo universala.

Iu fama malsanulo estis amputita je unu kruro. Tiam li konservis sian kriplan kaj pusantan piedon por ĝin mumiigi kaj elmeti sur veluran kusenon, ĉe la honora loko de sia salono.

Ĉu la respektego, kiun oni havas al nia mortaĵo pli decas ol tiu de la amputito por sia piedo?

Ĉu oni opinias elpeli la promortan doloron, enfermigante sin en luksa, triobla ĉerko el plumbo, mahagono kaj kverko? Kia frenezo! Kia miskompreno pri la aĵoj! Kia maldelikateco kuŝas sub tia koncepto pri la homa estaĵo!

Estus tamen tre simple, anstataŭ doni tiun nutraĵon al vermoj kaj mikroboj, ekbruligi ŝtiparon kaj tiri en staton de akvo kaj karbo-acido — sen la putraĵoj de la entombigo — la organmateriojn, kiuj konsistigis homon, kiam ili estis movigataj de la vivoflameto. Nun, kiam ili ne plu vivas, ili estas nur anatomia dokumento. Sed malpreciza timo, signanta infanecan stultecon, ekkaptas nin ĉe la penso, ke la varmo de la fajrujo kraketigos nian karnon; kaj ni malantaŭeniras antaŭ la bruligo, kvazaŭ ĝi estus doloro, kvazaŭ la fajro, tuŝetante la ĉelojn, insultus la majestecon de l' morto. Kompatinda majesteco apud kiu, se ĝi estas senkovre elmetita, oni ne povas preterpasi ne ŝtopante al si la nazon.

Ĉiufoje kiam la homo rilatas al la morto, timo lin malsaĝigas.

La homo pravos paroli fiere pri sia inteligenteco nur kiam li scios prizorgi al si serenan morton. Mi deziras, ke la mortanto, sur lito sidiĝanta, sensuferigita per potenca narkotaĵo, parolu ridetante, senakrece pri sia baldaŭa morto; kaj ke li povu kun ia mildeco vidi la emocion de tiuj, kiuj lin ĉirkaŭas. Sed ni prizorgas la malon de eŭtanazio 1), ni konas nur la distanazion. Des malpli bone por nia feliĉeco! Des malpli bone por nia prudento! La komenco de la homa saĝo, de tiu saĝo, kiu ebligos al ni nomi la homon *Homo sapiens* kaj ne *Homo stultus* 2), okazos, kiam ĝi kapablos frunten rigardi la morton sen timo, sen kolero kaj sen ia ajn kulto al kadavroj...

CHARLES RICHET (Ŝarl Riŝe).

Esperantigita el « L'Homme Stupide » (La Stulta Homo), Paris 1919.

ETIKO

de P. KROPOTKIN

240 paĝoj. — Prezo: 1.80 mk. g. inkluzive afranko

ENHAVO

Portreto de l' aŭtoro. — Antaŭparolo de Prof. N. Kabanov. — Ĉapitro I. La moderna bezono konstrui fundamenton de la moralo. — Ĉapitro II. Aperetantaj elementoj de nova etiko. — Ĉapitro III. Morala principo en la naturo. — Ĉapitro IV. Moralaj konceptoj de primitivaj popoloj. — Ĉapitro V. Evoluo de moraldoktrinoj. — L'antikva Grekio. — Ĉapitro VI. Kristanismo. — Mezepoko. — Renesanco.

Neŭtrala opinio pri la verko :

« SAT klerigas siajn anojn en imitinda, ideala maniero. Ni nur citu « La kemio de l' Universo » kaj « Sekspsikologio », kiuj transpasas la limojn de la kutimaj eldonaĵoj en formo de noveloj aŭ romanoj. Oni ne legas por legi, sed studas kaj lernas.

En la kadron de tia kleriga verkaro apartenas ankaŭ la majstroverko de Kropotkin.

Koncerne la lingvon mi konstatas progresantan liberan evoluon de nia lingvo sur la bazo de la Fundamento. Legu kaj studu la verkon! Espereble SAT daŭrigos la eldonadon de tiaj popol-sciencaj libroj, kies disvastigo estas nepre salutinda. »

El « Heroldo de Esperanto ».



Ne prokrastu mendi la libron ĉe la Administracio :

Colsmstr. 1-III, Leipzig-O-27

1) Artekaŭzita dormo por malebligi doloron ĉe agoniulo.

2) Homo saĝa kaj ne homo stulta.

Trustismo

La ritmo de la kapitalisma koncentrigo, pri kiu la genio de Karl Marx, per miriga akrevido, estis antaŭdirinta la fazojn, antaŭ tri kvaronoj da jarcento, rapidege plenumiĝas. Ĉie temas pri karteloj, trustoj, sindikatoj, « koncernoj », koncentrigoj vertikalaj (laŭ-industriaj) aŭ horizontalaj (laŭ-metiaj). En estonteco tre baldaŭa, la historio de la trustegoj anstataŭos probable en la lernolibroj, tiun de la famaj konkirantoj militaj.

Jen tipa ekzemplo pri tia fenomeno propra al la kapitalisma socio.

La Alumet-trusto estas kontrolita de Ivan Kreuger. Ĝi estis starigita dum la jaro 1917. Nuntempe ĝi kontrolas 150 entreprenojn, disigitaj en 28 landoj... Ili okupigas 50.000 gelaboristojn. La trusto kontrolas unu trionon el la mondproduktado. La financaj rimedoj de la du grupoj sumiĝas je 7 miliardoj 802 milionoj da frankoj. Tie, kie ĝi sukcesis monopoligi siaprofite la vendadon, kiel okazas en Polio kaj en Peruo, ĝi sukcesas vendi la alumetojn tre multkoste. Ĉe Peruo la 40-alumeta skatolo estas vendata 25 centimojn orajn.

La « Nouvelle Gazette de Zurich » (Nova Zuriŝa Gazeto) raportis jene pri la metodo uzita de la mondtrusto por kontroli la mondmerkaton.

Kie estas jam monopolo, tie ĝi daŭrigas vendi je plej eble altaj prezoj, kaj uzas la profitojn tiele realigitaj por aĉeti aliloke la entreprenojn ankoraŭ sendependajn, aŭ por forigi ilin ekster la merkato, vendante senprofite; poste kiam ĝi tiele certiĝis pri nova monopolo, ĝi tuj plialtigas la prezojn kaj denove foriras kun monrimedoj pliigitaj por konkiri novan merkaton; tia altiĝo de la prezoj vere karakterizas la agmanieron de la trusto. Eĉ en Svedio, patrio de la trusto, la prezo de la alumetoj triobliĝis de post la mondmilito, dum la indekso ĝenerala de vivkosto estas nur 160...

... La trusto estas speciale lerta por profiti je la malfacilaĵoj financaj de la registaroj, pruntedonante al ili monon, nur por akiri la monopolon de la alumetoj.

La batalo inter la trusto kaj la germanaj fabrikantoj de alumetoj estis speciale interesega. La trusto, post la akirado de la pola merkato, tiele ĉirkaŭbarante siajn kontraŭulojn je ilia orienta flanko — kvazaŭ dum milito — komencis malebligi al ili la provizumadon je tremola ligno, poste ĝi ekvendis je trompe malaltigitaj prezoj en Germanio. Post ioma tempo la germanoj devis cedi, *escepte tamen la kooperativoj*: kio ebligas utilajn pripensojn pri la efektiva potenco de la kooperativa movado. Post ĝia venko la sveda trusto ekkaptis 65 procentojn de la merkato germana kaj nur flanken lasis 35 procentojn al la venkitoj. Ĉu oni ne kredus aŭskulti la rakonton pri fama militbatalo kun partigo da teritorioj?...

El artikolo de ARTUR WAUTERS, Direktoro de l' kooperativa socialista eldonejo de Belgio

Tradukis SAT-ano 7311.

Eugen Debs

La gvidanto de la usonaj socialistoj, Eugen V. Debs mortis.

Li naskiĝis en la jaro 1855 en Terre-Haute (Indiana). Mekanikisto, sekretario de sia sindikato li fariĝis konata dum la striko de la fervojistoj en la jaro 1894. Tiam li estis kondamnita al ses-monata malliberiĝo. En la jaro 1897 li partoprenis la fondon de la usona socialdemokrata partio, kies kanditato por la prezidanteco de Usono li estis en la jaroj 1900, 1904, 1908 kaj 1912.



EUGEN DEBS

En la jaro 1917 li akre protestis, defendante la socialistajn principojn, kontraŭ la partopreno de Usono en la mondmilito. Pro tio li estis akuzata je « ribelo », kondamnita kaj ĵetita, malgraŭ tio, ke lia sanstato estis malbona kaj ke li jam estis maljuna, en malliberejon.

Tute senfortiĝinte, Debs forlasis la malliberejon kaj neniam plu li fariĝis ree tute sana.

Li estis bona oratoro, kiu sciis efike paroli al la laboristoj. Lia honesteco kaj simpleco povas esti laŭde citata kiel imitinda ekzemplo.

Honoron al la memoro de la kuraĝa klasbatalanto! M. Sc.

La junularo kaj la naturamika movado

Al la socialista movado apartenas, la laboristan junularon laŭeble gardi de la teruraj influoj de la kapitalista elprofitigo kaj per racia vivmaniero doni al ĝi eblecon de pli alta, pli nobla evoluo. Por tio necesas la batalo kontraŭ la malmoralo de la grandurbo, la alkohol-diablo kaj la nikotin-pesto. Kaj ĝuste la naturamika movado garantias tiujn fortojn, kiuj donas al nia proleta junularo la necesan vivĝojon kaj forton, ĝi hardas ilin por la proleta liberigbatalo, sed ĝi donas samtempe al iliaj spiritoj nutraĵon pere de la atento, kiu estas al la naturscienco direktita. Tial estas la junularo kaj naturamikaro tiel intime kunligitaj movadoj, kaj ilia signifo devas esti al ĉiu junproleto malkaŝita kaj klarigita.

Tradukita laŭ informoj de la gazetservo en la turista asocio « La Naturamikoj » (Wien).

Formigrado el Hungario

La terura persekutado kaj ĝia kunulo la ekonomia krizo, kiu de post 1919 regas en Hungario, devigas multe da proletoj forlasi sian hejmon. La ĉi subaj ciferoj montras kiom da laboristoj, de post 1919 ĝis 1925, forlasis Hungarion.

La plej loga mondparto nature estas Ameriko, sed, ĉar ĉiujare nur malgranda difinita kvanto el ĉiu aparta lando ricevas la enirpermeson, tre malmultaj povas vojaĝi Usonon. La ĉi suba tabelo montras, kiom da sindikate organizitaj laboristoj formigris al:

N-ro	Landoj	Sume
1.	Francio	7.441
2.	Rumanio	2.020
3.	Germanio	1.294
4.	Ĉeĥoslovakio	956
5.	Jugoslavio	751
6.	Aŭstrio	581
7.	Aliaj landoj	924

Laŭ fakoj elmigris:

N-ro	Fakoj	Sume
1.	Ministoj	6.934
2.	Ferlaboristoj	1.609
3.	Ŝuistoj	825
4.	Lignaĵistoj	675
5.	Buĉistoj	499
6.	Konstrulaboristoj	374
7.	Bakistoj kaj Muelistoj	372
8.	Tajloroj	227
9.	Aliaj fakanoj	2.452

Ĉe la sindikatoj dum la lastaj tri jaroj 13.967 laboristoj anoncis siajn formigron.

Laŭ ŝtataj oficialaj statistikoj forlasis la landon:

Jaro	Formigris Por ĉiam	Formigris Por serĉi laboron
1921	3.711	38.071
1922	1.703	43.079
1923	2.535	37.896
1924	8.228	30.944

Dum la lastaj 5 jaroj forlasis Hungarion ĉiu 38,5-a homo, en procentoj 2,6 %.

Oni kutimas diris: « La ciferoj mem parolas ». Ne necesas do aldoni komentojn.

MAJO.

Malagrabla elreviĝo [1)]

Letero el Germanio al « Sennaciulo »

Zähringen, okt. 1926.

Estimataj Kamaradoj!

Ne priskribebla estas la maljusteco en nia lando. Mi deponis antaŭ la milito mian tutan monon al la «Preussische Rentenversicherungsanstalt» (Prusa rent- kaj asekur-instituto) kaj ricevis kiel premion jaran renton da 1757 germ. mk. Depost la tiel nomata inflacio (vera rabo) mi nenion plu ricevis, krom unu foje 260 mk.

Sume ŝuldas la instituto al mi proksimume 12.000 mk. Mi skribis al la estro de la supre citita instituto D-ro Pietsch, Berlin W. 9 Linkestrasse kaj petis, ke ili sendu al mi 300 mk. por la bezonaĵoj pro la alproksimiĝanta vintro. Tiu mia peto estas rifuzita.

Pro tio mi sciigis lin, ke, se mi ne estos ricevinta ĝis la 5-a de novembro ĉi-jare la monon, mi publikigos pri tiu ĉi hontiga friponaĵo en esperanta gazeto, por montri al la eksterlandanoj, kia mizero kaj maljusteco regas en Germanio.

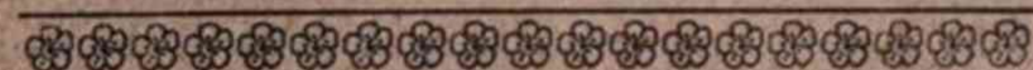
1) « Ŝparu kiam bone, vi havos kiam bezone », diras iu proverbo. Sed la kapitalismo kapablas eĉ mensogigi la proverbojn. Tion spertas nia kompatinda K-do, kiu perdis sian monon kaj siajn iluziojn pri la kapitalisma germana ŝtato.

Red.

De la etaj rentuloj kaj ŝparuloj oni rabis ĉion kaj oni donas al ili, kvazaŭ moke, ridindan sumon monatan. Centmiloj da homoj sin memmortigis, ĉar ili ne volis malsatmortaĉi.

Sed la germana ŝtato, nomata respubliko, en kiu laŭdire la ŝtata potenco eliras el la popolo pagas por la eksaj oficistoj kaj monarkistaj oficiroj (264.350 pensiuloj) la sumon de 707.030.000 mk. (komparu 504 markojn kiel jaran subvencion por la senlaborulo). Eksterlande oni devas ekscii, kia mizero regas ĉi tie kaj kiel la laboristaro estas senlabora kaj malsata, dum iaj rondoj vivas en abundeco kaj diboĉegas...

Sennaciece, H. KRIEGER.



A. J. Cook,

la gvidanto de la brita karbminista striko

Li naskiĝis en Somerset (sudokcidenta provinco de Anglio). Lia patro estis profesia soldato. Post la vizito de unuagrada lernejo Cook (Kuk) fariĝis helplaboristo ĉe iu bienisto por 18 pencoj posemajne. Pli poste li elmigris al Kimrio, kie li komencis labori kiel ministo. Per sia parolkapableco kaj perfekta konduto, li rapide akiris al si la simpation de siaj K-doj.



A. J. COOK

Apartenante al la baptista sekto, same kiel Lloyd George, li ankaŭ ricevis sian oratoran edukadon, simile al aliaj anglaj laboristgvidantoj, per preĝejaj predikoj. Depost la aĝo dekvinjara li regule predikis en la baptista preĝejeto de Porth. Samtempe li havis funkcion kiel administranto de monkolektoj por la preĝejo.

La tempon, kiun lasis al li la minista laboro kaj liaj religiaj zorgoj li uzis por studado. Estante deknaŭjarulo, li ricevis senkostan studeblecon en la *Central Labour College* (Centra Laborista Kolegio) ĉe London, tie li kutimiĝis al la intelekta laboro. Nun sekvas lia kariero tre rapide. Estante 20-jara, liaj ministaj K-doj elektas lin kiel administranton de la sindikato. Kiam li estis 29-jara li estis elektata kiel reprezentanto de la tuta Rhondda regiono. Finfine en la jaro 1924 li estis elektata per individua baloto, el inter 40 aliaj kandidatoj, kiel ĉefsekretario de la Angla Minista Federacio.

Kiel estro de armeo bone disciplinita, li nun gvidas la intertraktadojn kun la ministroj de la angla Imperio. Pro sia necedemo, agemo, obstineco en la intereso de la ministoj, li akiris al si la malamegon de la angla burĝaro. En kia grado lin malamas la burĝoj, pruvas la senditaj leteroj flanke de la anglaj faŝistoj, kiuj minacas, ke lia sorto estos multe pli malbona ol tiu de Matteoti.

Mortminacoj kontraŭ honestaj proletaj gvidantoj en la tiel laŭdata angla « demokratio », ĉu tio ne montras klare, ke nuntempe furiozas en Britio la klasbatalo?

Faktoj kaj Komentoj

Per portretoj.

En « Onze Strijd » (Nia Batalo), organo de la Ĝenerala Nederl. Ligo de Komerc- kaj Kontoroficistoj, estas sciigite, ke la Int. Sindikata Centro (Amsterdam), okaze de sia 25-jara ekzisto aperigis serion da kartoj kun portretoj de siaj gvidantoj. La celo estas popularmaniere atentigi pri la internacia profesia movado. « Alia taŭga rimedo », skribas la gazeto, « estis malfacile trovebla, ĉar publikiĝo de libreto en la lingvoj de la 24 landoj, kiuj estas aliĝintaj al la Int. Sindikata Centro renkontus nevenkeblajn malfacilaĵojn. »

El kio ree montriĝas, ke la posedo de internacia lingvo, kiu almenaŭ de ĉiuj laboristoj de la mondo estas legata, pro pli ol unu ialo estas necesa kaj ke pli vasta ol nur laŭlande organizita propagando por esperanto estas dezirata ». — (*670*).

★

Nova hejtajo.

La koton-kulturistoj de Suda Karolina estas treege malkontentaj pri la granda rikolto de kotono atendita, kun konsekvenco de malaltiĝo de prezoj. Do, estas movado starigita kun celo bruli, je konsentita dato, 4.000.000 faskojn da kotono. Tio detruus 1/4 el la tute anticipita rikolto kaj nepre efektivigus daŭron de altaj prezoj.

Ni humile sugestas, ke la kotono estu unue sendota al Britio, por anstataŭi la mankantan karbon.

★

Ĉu strikoj neniam efikas?

La demando pri la 5-taga (40 hora) laborsemajno estas alprenita de la Amerika Federacio de Laboro kiel unu el la ĉefaj punktoj de ĝia programo. Ĉi laborkondiĉo estas akirita de la pelt-laboristoj de Novjorko, post 4 1/2-monata striko. La konsento inter tiuj strikintoj kaj la mastroj daŭros dum 3 jaroj.

★

Ĉu nur studentaj petolajoj?

En Edinburga Universitato ekzistas politikaj grupoj kaj, dum balota agitado la prezidanto kaj sekretario de la laborist-partia grupo estis kaptataj de konservativuloj kaj perforte kondukataj sur ŝipon, kiu forvojaĝis maren. Jen modela sintenado de juna «intelektularo»: en ordinara tempo ili agas stultege kaj ĝenige, sed estas antaŭvideble, ke en tempo de grava krizo, ili agos tute faŝiste.

Proksiman semajnon ni povos dissendi nian kongres-protokolon. Ĉiu membro ricevas la protokolon senpage. *Por ŝpari afrankon, ni sendos la broŝurojn plejparte kolektive al perantoj (krom grandegaj urboj) kaj malnovaj SAT-anoj, kiujn ni petas zorge disdoni ilin inter la membroj en la koncerna loko.*

ADM.

EL LA VIVO KAJ SCIENCO

Esploroj pri antikva Mongolio.

Scienca ekspeditaro sub gvido de arkeologo Kozlov jam finis siajn esplorojn en Mongolio kaj revenis en Ulan-Batoron kun karavanoj peze ŝarĝitaj per multaj trovitaĵoj. La ekspeditaro detale esploris antikvan urbon Ĥara-Ĥoto, kiu estis trovita de Kozlov en la jaro 1913 (mongole Ĥara-Ĥoto = mortinta urbo). Sur unu el altaĵoj de Mongolia Altajo (montoĉeno en mezo de Mongolio) la ekspeditaro neatendite trovis preskaŭ tute ne difektitan antikvan maŭzoleon de iu ĥano.

Apud Ulan Bator sur ebenaĵo Aŭĥagaj Kozlov trovis restaĵojn de militista urbo, konstruita de ĉinoj en la 12-a jarcento. Oni elfosis ŝtonplataĵon kun hieroglifoj, kiuj rakontas la tutan historion de ĉi-urbo. Paleontologiaĵoj liveritaj de l'ekspeditaro superis ĉiujn esperojn. Arkeologiaĵoj trovitaj de Kozlov estas unikaj, ili havas grandegan sciencan kaj historian valoron kaj flamigas la intereson ne sole de sciencistoj-fakistoj, sed ĝenerale de tutmonda klerularo.

Ili montras, ke en Mezepoko Mongolio estis eĉ pli kultura, tolerema kaj malbarbara, ol tiama Eŭropo. Neniu gento kaj neniu raso havas la rajton fanfaroni pri sia ekskluda supereco en spirita sfero! La urbo Ĥara Ĥoto estis konstruita, kiel certigas arkeologoj, antaŭ 2.000 jaroj kaj areas ĉirkaŭ 150 kv. kilometrojn.

La unuan de oktobro Kozlov faris raporton pri sia vojaĝo en irkutska universitato antaŭ lokaj sciencistoj kaj studantaro. Li demontris multajn el siaj trovaĵoj. Inter ili estas unu bildtapiŝo el antikva tombejo N 6. La tapiŝo havas artece faritan bildon de alko suferanta pro falinta sur ĝian dorson linko flugilhava. La bildo montras, ke antikva arto de mongoloj estis tre influita de antikva Grekio (linko flugilhava = greka grifo-fantazia rabobirdo).

Maksim Krjukov.

★

Karbumado.

Dum la venonta jaro, en la Doneca karbbaseno estos elfositaj 19 milionoj da tunoj da karbo. La laborado en la ŝaktoj pliiĝos je 6 %, kaj la produktokvanto da laboro je 7,5 %. Ĉiu laboristo produktos 130.640 kilogramojn da karbo, do 17.679 kgr. pli ol en la pasinta jaro. Estos okupataj 145.200 laboristoj anstataŭ 116.500 nunjare. La produktokvanto da laboro atingos 85 % de la antaŭmilita.

★

Brandumado.

El Moskvo oni ordonproponis al la Siberia Sovnarĥoz (Siberia Konsilantaro por Popola Mastrumado) pretigi la brandproduktantajn fabrikojn por la produktado de 184.485 hektolitroj da 40° alkoholo. Sibsovnarĥoz devas prezenti la koncernajn materialojn kaj postulon pri la monrimedoj necesaj por la disvolvo de la brandindustrio.

El «Transbajkala Laboristo» (Ĉita) N-ro 217, 23-9-26.

★

La kancero.

Laŭ raporto de Profesoro G. Roussy (Rusi) ĉe la internacia medicina kongreso lastatempe okazinta en Usono, la kancero ne estas kaŭzata de viva aganto « mikrobo aŭ parazito » veninta elekstere, kiel okazas en la infektaj malsanoj. La kancero do ne estas komunikebla malsano kiel oni ĝenerale kredas.

« Ŝajnas male, diras Prof. Roussy, ke la kancero estas malsano de la ĉeloj, kiuj konsistigas la histojn kaj kies intima vivo povas esti ĝenata de multaj kaŭzoj. Pluraj kaŭzoj restas al ni nekonataj, sed kelkajn ni jam konas. Aliparte tiu « ĉela malsano », kiun laŭvole oni povas reprodukti ĉe iuj bestoj, ne povas esti konsiderata kiel hereda malsano... ».

La opinion de Prof. Roussy aprobis la granda plimulto de la kongresanoj.

Ĉu ankoraŭ vivaj aŭ malvivaj?

Jam de ses jaroj Sacco kaj Vanzetti sidas en karcero; jam de kvin jaroj ili estas kondamnitaj je mortpuno. Sed la tutmonda protesto estis tiom forta kaj vigla, ke ĝis nun la Usona juĝistaro ordonis prokrasti la aplikon de l' puno.



SACCO

Antaŭ kelkaj tagoj estis publikigite, ke la supera juĝistaro de la ŝtato Massachussets (Masaĉasets) rifuzis denove ekzameni la proceson. Kaj kiam ni skribas ĉi liniojn, gazetoj publikigas depeŝon el Novjorko, kiu sciigas, ke la kondamnitoj estas elektromortigitaj.

Tia informo estas tiom abomenindega, ke la intelekto rifuzas ĝin kredi. Se la sciigo estas vera, la Usona « demokratio » per tio demetas la hipokritan maskon kaj montras sian veran vizaĝon, — sian kruelan, barbaran vizaĝon. Se vere Sacco kaj Vanzetti, kies senkulpeco estas evidenta por ĉiu honesta homo, ne blindigita de malamo kontraŭ revolucianoj, estas fimortigitaj, tio signifas, ke nun vere regas duonoficiale en Usono la sovaĝa faŝista asocio *Ku Klux Klan* (Ku Klaks Klan).



VANZETTI

Ni volas esperi, ke la informo estas falsa, ke la usona kanajlaro celis nur subinformiĝi pri la indignokapableco de l' tutmonda laboristaro.

La kolero laboristara ŝveliĝu tutmonde, kvazaŭ minacanta ondo por timigi denove la Usonan venĝeman burĝaron; por savi je morto niajn K-dojn.

SPORTO

München (Bavario) kontraŭ Sovetio!

Dimanĉe, la 17-an de oktobro, okazis en urbo München propaganda piedpilkludo inter ukrainia viraro kaj viraro kombinita el la plej bonaj ludantoj de la « liberaj » piedpilkkluboj de München. Venkis la München'a viraro 2 : 1. La ludo bedaŭrinde ne kontentigis la rigardantaron (4000); la sovetia viraro ŝajne tro laciĝis kaŭze de antaŭaj ludoj en aliaj urboj germaniaj, kaj München'a viraro ludis tiel brute, ke kelkfoje sovetianoj estis vunditaj (unu eĉ devis forlasi la ludejon apogite de du flegistoj). La plej bonaj inter la rusa viraro estis la maldekstra defendanto, la dekstra kuranto kaj la « Goal »-gardanto; ĉi lasta demontris tre originalan teknikon depuŝan. Inter la München'a viraro la plej bonaj estis la dekstraj atakantoj.

La raportanto provis kontakti kun la sovetianoj, sed bedaŭrinde ne estis inter ili esperantisto kaj ekvidante la manflageton ruĝverdan ili tuj komprenis kaj ruslingve diris: « Esperanto » Ukrainiaj K-doj salutu ilin je la nomo de Münchenaj SAT-anoj! Ili eklernu esperanton, por ne plu bezoni rusgermanlingvan interpretiston!

Robert E. Bitzer, München (1810).

LA SPRITA ANGULO

Nur homoj scipovas ridi — ne bestoj...

— Ĉu vi scias? La edzino de Pipman forkuris de li.

— Kaj kio okazis kun li?

— Nun li iom trankviliĝis; sed komence mi timis pro li. Ni pensis, ke tiu homo freneziĝos... pro ĝojo!

★

Vi donis al mi falsajn informojn! Vi diris al mi, ke la patro de la fraŭlino ne plu vivas, kaj nun mi ekscias, ke jam de tri jaroj li sidas en malliberejo.

Svatisto: Ĉu tion oni nomas vivo?

★

— Kien vi veturas?

— Al Londono.

— Fripono, kiam vi diras, ke vi veturas al Londono, vi volas, ke mi kredu, ke vi veturas al Ĝenevo; hazarde mi scias, ke vi veturas al Londono, do pro kio vi mensogas?

★

He, mastro! Tiu ĉi vianda supo estas tre malbongusta, kaj krom du fingroj de kelnero, en ĝi estis nek unu peco da viando.

★

La historio okazas en Leningrado. Monarĥisto, komunisto kaj iu Gajulov (senpartia) diskutas, kie ĉiu el ili volus esti enterigita.

Mi, diras la monarĥisto, mi volus kuŝi apud Aleksandro la III-a.

Kaj mi, diras la komunisto, mi volus kuŝi apud Lenin.

Kaj mi, respondas trankvile Gajulov, mi volus kuŝi apud S-ino Belinska.

— Kiel? S-ino Belinska ja vivas!

— Kaj ĉu mi mortis?

S. G. K.

☆ DISKUTEJO ☆

Ĉu Marks eraris?

(*Daŭrigo* [1])

Kaj kion atingis la Usona laborista aristokratio? S-ro B. Goldschmidt, *burĝa* ekonomiisto, al ni komunikas en broŝuro pri la ekonomia kaj socia politiko de Usono, ke 35 % de la profesion ekzercantaj loĝantoj de Usono ne gajnas pli ol 25 dolaroj ĉiusemajne (ni ne forgesu, ke dolaro havas en Usono malpli grandan aĉetpovon ol en Eŭropo), ke *nur unu* el 72 homoj en Usono havas jaran enspezon super 4.000 dolaroj, ke nur 4 % de la loĝantaro labor-gajnas 4000 dolarojn jare... Laŭ kalkuloj de statistikistoj, la usonaj laboristoj sukcesis amasigi dum la lastaj tri jaroj la sumon de 3 miliardoj da dolaroj (2). Se ni prenas kiel nombron da salajruloj la rondan ciferon de 20 milionoj, ni trovas, ke mezonombre ĉiu laboristo amasigis la sumon de 150 dolaroj. Kaj eĉ se ni prikonsideras, ke la plej granda parto de tiuj 20 milionoj estas en ne privilegiita situacio, ke nur malgranda frakcio de tiuj 20 milionoj sukcesis ŝpari monon, ni ricevas po laboristaristokrato ne pli ol 500 dolaroj, maksimume! Ĉu homo posedanta 500 dolarojn estas « kapitalisto », ĉu oni rajtas lin tiel nomi, eĉ se li ricevas por tiu mono intereson aŭ dividendon? Sufiĉas senlaboreco dum kelke da monatoj por ke la tuta « kapitalo » de tiaj « kapitalistoj » estu formanĝita!! Jen la faktoj pri la « malcentralizo » de kapitalo kaj pri la « eraro » de Marks!

Ni do vidas, ke nur specialaj, eksterordinare favoraj cirkonstancoj kreis en Usono la erarigan ŝajnon de malcentralizo de kapitalo. Sed por vidi la ĝeneralan leĝon, oni ne devas ekzameni nur unu kazon, kiu krome estas escepto, sed ni devas rigardi la disvolviĝon en la tuta kapitalista socio. Tiam ni vidas ke la tendenco de la kapitalisma evoluado ne estas kreskanta bonstato, sed kreskanta mizeriĝo de la salajrularo. En ĉiuj kapitalistaj landoj, krome Usona (kaj eĉ en Usono la salajroj havas depost kelkaj jaroj tendencon al malplialtiĝo) la malaltiĝo de la vivnivelo de ĉiuj proletoj estas nediskutebla fakto.

La kapitalista produktadordo ja tute ne povus ekzisti se la salajruloj fariĝus sendependaj, t. e. se ili fariĝus etkapitalistoj per dissemiĝo de kapitalo, ĉar tiam ili ja povus sukcese rifuzi sian laborforton, se la kondiĉoj ne konvenas al ili. La kapitalismo bezonas homojn, havantajn nenion por vendi krom iliaj laborfortoj. Tio estas esenca kondiĉo de la kapitalista produktado (3).

Sed kial la herooj de la teorio de malcentralizo tiel rapide klopodis mortigi la marksismon, eĉ ne atendante la rezultojn de pli longa evoluado ekonomia de Usono? Ili atendu do la novan krizon, kiu neeviteble venos. Tiam ni ja vidos plej klare, ĉu la laboristoj efektive fariĝas kapitalistoj.

(1) Vidu la n-rojn 99, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109.

(2) La nacia riĉaĵo de Usono estis, laŭ oficialaj ciferoj, 320 miliardoj da dolaroj, en 1922.

(3) Vidu « Kapitalo », I-a volumo, 21-a kaj 23-a ĉapitroj.

La celo de tiuj apologiistoj de la burĝa mondo, kiuj nepre volus, almenaŭ teorie, burĝigi ankaŭ la laboristojn, estas sufiĉe klara: ili volas montri al la proleto, ke la marksa tezo pri klasbatalo estas erara, ke la salajruloj povas fariĝi posedantoj en la kadro kaj sur la bazo de l' kapitalismo mem, kaj krei tiel spiritstaton, ke ekzistas kvazaŭ komuna intereso inter burĝaro kaj laboristaro. Tiel la burĝaro esperas interesi la salajrulojn ankaŭ al imperialista politiko. Ĉar la imperialista etendiĝo de la kapitalista ekonomio donas superprofitojn al la kapitalistoj, la laboristoj ankaŭ povos ricevi pli grandan pecon da salajro. Jen la celo de la burĝaj ekonomiistoj; jen jam bone konata melodio, kiun ni aŭdis en Britio dum la prosperperiodo de la britia imperialismo!

En sia verko « La imperialismo, lasta etapo de l' kapitalismo », Lenin montras, kiel la superprofitoj de imperialistaj ŝtatoj burĝigas parton privilegiitan de la salajrularo kaj ĝin deturnas de la klasbatalo. Sed tio estas nur nedaŭra situacio. Kvankam parto de la laboristaro ŝajne havas intereson je imperialista politiko kaj je pligrandiĝo de la kapitalistaj superprofitoj, *la kontraŭa intereso de klasbatalo estas pli forta.* Tio estas opinio ne nur de ekstreme maldekstraj socialistoj, de plene ortodoksaj marksistoj kiel Lenin, sed ankaŭ de dekstraj socialistoj, kiuj dum la milito de 1914-1918 subtenis sian registaron, kiel ekz. Karl Renner, unu de la plej konataj gvidantoj de la aŭstra social-demokratio. En sia libro « Marksismo, milito kaj Internacio » (1), Renner montras, per tre ĝusta kaj profunda analizo, ke « nur ekonomiaj analfabetuloj povas aserti pozitivan interesparalelecon aŭ eĉ pozitivan solidarecon de profito kaj salajro » (2). Tiel la malmola realeco finfine metos ankaŭ en Usono la nuntempe privilegiitajn tavolojn de la laboristaro en pozicion, kiu ilin devigos al klasbatalo.

La fenomenoj usonaj, kiuj kreis la ŝajnon de malcentralizo, neniam povos ĝeneraliĝi en la kapitalista ordo, ĉar ili antaŭsupozas ĝeneraliĝon de mondmerkata monopolo. Sed tio estas fakte neebla, ĉar monopolo ja signifas privilegion, kiu ne povas aparteni al ĉiuj; se ĝi apartenus al ĉiuj, ĝi ne plu estus monopolo.

Sed ne nur la esceptaj aperaĵoj usonaj ne povas ĝeneraliĝi en la kapitalista mondo, ili en Usono mem estas nepre malaperontaj! Usono ne havos eterne sian monopolpozicion sur la monda merkato. La manko de aĉetantoj, kiu jam nun tiel terure skuegas la eŭropan kapitalismon, finfine ankaŭ turmentos la usonan industrion. La kapitalista industrio rapide kreskas en la koloniaj kaj duon-koloniaj landoj, kaj ĉiu eksporto el Usono en tiujn landojn neeviteble plirapidigos ankoraŭ tiun evoluon. Per sia propra funkciado, la kapitalismo mem limigas pli kaj pli sian vendoteritorion. Krom tio, la teknika progreso, la senĉesa anstataŭado de manlaboro per maŝinoj, superfluigos en Usono kreskantan parton de la laborularo kaj detruos,

(1) Aperinta 1917.

(2) III-a parto, 12-a sektoro, 3-a ĉapitro de la jus menciita libro.

per propra, aŭtomata marŝo de l' kapitalismo la monopolon de la usona laborulararistokrataro sur la labormerkato. Kaj la laboristoj ne ensorbataj de la industrio pli kaj pli malfacile trovas okazon labori en la agrikulturo. Tiamaniere, la laboristoj ankaŭ en Usono ĉesos esti posedantoj de etaj sumoj, kiujn burĝaj ekonomiistoj tiel fervore baptis « kapitalo », same kiel la britia proletaro perdis sian privilegipozicion. La klasbatalo venkos ankaŭ en Usono.

La nova refuto de la teorio de Karl Marks sekve ne valoras pli multe ol la antaŭaj refutoj. Ĝi estas erara ĝeneraligo de troigitaj fenomenoj esceptaj, kiuj efektive neniam povas ĝeneraliĝi.

Ni tamen devas al tiuj iluzioj pri malcentralizo kaj pri kapitalistiĝo de salajruloj dediĉi ankoraŭ kelkajn artikolojn, ĉar la anoj de tiuj utopioj celas « sanigi » la malsanan ekonomion de Eŭropo per la usonaj receptoj Burĝoj kaj eĉ nombro da proletoj rigardas, per magia forto logataj, al la usona ekzemplo kaj esperas de ĝi helpon, savon kaj feliĉon. Jen kio restas ankoraŭ ekzamenenda.

LUCIEN RÉVO.

La Liberecfloro

En dezerto, dum grandega uragano, ekkreskis eta ruĝa floro. Ĝi estis malgranda, sed tempo post tempo iĝis pli granda kaj pli ruĝa. Po unu ekfloris la delikataj folietoj kaj pli profunden ĝi enterigadis sian radikon.

Preterveturante tiun ĉirkaŭaĵon, mi haltis kaj miaj okuloj ne volis kredi:

Enmeze de la sablomaro flamis la ruĝa floro. La « floro de libereco »...

Nokte, alveninte al la loko, kie la floreto kreskis, mi iĝis kvazaŭ alforĝita al la tero.

Sur ŝtono apud la floreto sidis maljuna, grizhara viro, vestita per disŝirita vestaĵo; sed liaj okuloj flamis per tia fiera flamo, kia brilas dum malhelaj noktoj el la okuloj de leonino.

Per tremanta voĉo mi demandis:

— Kiu vi estas, maljunulo?

— Mi estas la gardanto de la libereco — metalsonis lia klara voĉo, — jen ĉi floreton gardas mi nokte. Dumtage mi vagadas inter la homoj. Ah, tre dorna estas mia vojo, infano mia — ĉe tiuj vortoj, ekĝemis la maljunulo tre malĝoje — mia vojo kuŝas inter noktoj kaj dornoj, inter neĝo kaj frostoj, malproksime, malproksime norden, suden, orienten kaj okcidenten. Jam delonge mi paŝas sur tiu vojo. Ĉi vidas miajn grizajn harojn? Mi jam estas maljuna, tre maljuna. Kune kun la tero kreis min Naturo, sed de tiu tempo la homoj ankoraŭ ne ekkonis min. Malfacila estas mia vojo, infano. Mi iras en noktoj kaj tamen mi alportas la tagon; mi mem suferas kaj tamen mi alportas ĝojon; mi mem ploras sed mi alportas kanton; malfeliĉo ĉirkaŭas min, tamen mi havas feliĉon. kiun mi alportas al vi homidoj!...

— ... Tage mi vagadas inter la homoj. Alvenas la nokto, alvenas mallumo — gardas mi la liberecfloron. Ĝi kreskas rapide kaj disfloriĝas; nokte ĝi lumas per ora lumo. Alvenadas karavanoj el ĉiuj mondflankoj, sendas mi per ili al ĉiuj landoj, al ĉiuj regionoj, kie nur vivo ekzistas, fajrerojn, lumradiojn de la feliĉalportanta floreto — de la liberecfloreto...

— Prenu infano, radion, fajreron kaj forportu ĝin al la miloj de ciaj ĝefratoj...

Verkis jude LENJO, *14-jara knabino kaj esperantigis* M. TULER.

TRA ESPERANTIO

DAŬRIGU..., DAŬRIGU !!

Antaŭ nelonge ni decidis malaltigi la abonprezon. Tion ni faris por kontentigi la postulon de niaj legantoj, ĉiuj proletaj, sekve ne riĉaj; sed ankaŭ ni atentigis, ke tiu malaltigo estos ebla, nur kondiĉe ke la abonantaro plimultiĝos.

Ŝajnas ke, ĝis nun, nia alvoko ne estis vana. Ja, nia Administranto nin informas ke nia movado plivigliĝas, ke abonoj novaj alfluas, ĉefe el Sovetio...

Dank'al n-ro 100, kiun ni sendis grandkvante al esperantistoj kiuj kvazaŭ ignoris pri nia ekzisto, ni ankaŭ varbis novajn adeptojn (abonantojn kaj membrojn).

Tie kaj alie, kelkaj K-doj distingiĝas en la SAT-propagando. El la kursoj aŭ kunvenoj de la proletaj esperanto-grupoj ili alportas al ni... bongustajn fruktojn en formo de abonoj kaj aliĝoj.

Same ankaŭ intensiĝas la vendado de niaj libroj.

Hodiaŭ sufiĉas diri, ke nia afero prosperetas.

En proksima komuniko, ni provos bildi tiujn progresojn per ciferoj kaj ni citos la «militfarojn» de niaj varbistoj.

Dumĝise, daŭrigu vian penadon.

Ekz. Kom.



Ĉe la laboruloj.

LA SAT-APARATO SERVAS

La koresponda kaj informa servo, kiam ili bone funkcias, helpas la esp. aferon pli ol ia pervorta propagando.

En nia gazeto loka «Naŝ Putj» multfoje aperis tradukaĵoj el peresp. leteroj, ricevitaj el multaj landoj. La Redakcio konstatis, ke ni povas efektive helpi al la internacia korespondado; ĝi organizis oficejon de internacia korespondado kaj invitis nin helpi al ĝi.

Nian agokapablon konstatis ankaŭ la loka Komitato de IRH kaj ankaŭ invitis nin organizi internacian korespondadon kun alilandaj grupoj de IRH.

Ni kelkajn monatojn ankaŭ municiis per niaj peresp. korespondaĵoj la ĉefo:ganon de la ukrainiaj sindikatoj «Proletarij». La Redakcio de tiu organo pasintjare respondis al ni, kiam ni sendis propagandan artikolon: «esperanto-movado estas temo seninteresa por laboristoj». Nun, post nia per-aga propagando, respondas al ni (oficiala letero n-ro 1187, 21-IX-1926):

«Via propono pri organizado de korespondado inter niaj laboristoj kaj la eksterlandaj, sen ia dubo, havas intereson. Ni nun prilaboras ĉi demandon por ĝin solvi sur tut-ukrainia skalo, sed *por tio* estas dezirinde ke ni ricevu de vi materialon kun praktikaj sugestoj, kiel teknike vi faras ĉi-laboron per la esperant-grupoj kaj kiajn proponojn vi starigas...

La Estro de l' Laborista Fako,
BALTER. »

Jen la diferenco, kiun kreis la praktika laboro: iam esperantismo estis «temo seninteresa por laboristoj»; nun, kiam oni vidas, ke ni estas servokapablaj, redakcio de grava ukrainia ĵurnalo petas de ni informojn, kiel organizi laboristan amasan korespondadon kun la eksterlandaj fratoj.

V. KOLĈINSKI, *Kremenĉug.*



FAKKUNSIDO DE INTERNACIA LIGO DE LIBERPENSULOJ ĈE VI-a SAT-KONGRESO

Prezidis K-do E. Yelland, sekretariis K-do N. Danovski.

Tagordo: 1) Aliĝo de ILL al la Viena Proleta Internacio de Liberpensuloj. 2) Rilatoj de ILL al SAT. 3) Eventualaĵoj.

K-dino T. Yelland raportis pri la stato de la Ligo, ekzisto de similaj paralelaj organizoj, kiuj, ĉiu siaflanke asertas, ke nur ĝi estas la Internacio, sed kiuj fakte ne estas. Por fortigi kaj gvidi al venko la veran Internacion de la Liberpensuloj, ŝi vokis ĉiujn ĉeestantojn, kiuj komprenas la gravecon de ekzisto de tia Internacio, aliĝi al ILL. Post debatoj pri la celo de la propagando, oni rezoluciis ke ILL aliĝu al la Viena proleta Internacio, kiel ĝia esperanta frakcio.

Al la voĉlegita statuto oni aldonis a) pli klaran elmontron de la klasbatala principo kaj la postulon pri la nepra forigado de la eklezia registrado de liberpensuloj en ĉiuj landoj. b) okazigi la jarkunvenojn de ILL kune kun la SAT kongresoj.

2) K-do Yelland skizis la rilatojn inter ILL kaj SAT. Oni decidis: Ĉar la plejmulto de la membroj de la membroj en ILL. estas SAT-anoj, fakte ILL prezentas frakcion de SAT kaj aparta dokumentado ne estas necesa. Al la titolo de ILL oni aldonu «frakcio de SAT». Ankaŭ oni proponu al la SAT-anaro aliĝi al ILL, 3) Al la partoprenints Kongreson reprezentanto de la Tut-USSR-a Ateista Unuiĝo K-dino Yelland faris proponon, ke la ateista ĵurnalo «Bezboĵnik» disponigu senpage siajn kliŝojn, kaj ankaŭ, ke ĉi organizo konsideru nian «Liberpensulon», kiel sian presorganon por la internacia rialatoj kaj diskonigo. K-do Rostovcev, esprimis sian konsenton subteni tiun ĉi proponon. 5) K-do Rostovcev, neesperantisto ruslingve proponis al ILL turni sin al la kongreso ateista, kiu okazos en Moskvo dum sept. kaj tie rekomendi la alprenon de esp-o kiel oficialan lingvon por la internacia ateista movado. 6) K-do Klyŝ, reprezentanto de Blankrusio riproĉis, ke al proleta organo ne decas reklami burĝajn kaj etburĝajn aferojn, kiel la anoncon aperintan en «La Liberpensulo» pri la neŭtrala esp-o kongreso. Oni promesis ne plu tion fari, se ILL laŭ decido de la anaro, fariĝos sekcio de SAT.

N. DANOVSKI, *Sekretario.*

ONI MALLAŬDAS

En «S-ulo» kelkfoje estis plendate, ke ne sufiĉe estas atentataj la korespond-deziroj de la sovetiaj K-doj. Kaj mi eĉ rememoras ke oni riproĉis, ke la korespondado okazas tro multe laŭ privata perspektivo kaj intereso. Kompreneble SAT volas kaj devas utiligi esperanton por la klasaj celoj de la laboristaro kaj tial oni ne povas aprobi la nuran privatan interŝanĝon. La plendoj de la sovetiaj SAT-anoj tial estas pravaj.

Kiel do aspektas la afero praktike: mi klopodis interrilatiĝi kun sovetiaj K-doj, sed kion mi devis sperti? Aperis anonco en «S-ulo» de Tvera K-do, ke li serĉas korespondantojn por la esperanto-grupo; mi sendis detalan leteron pri komjunularafero (li estas membro de komjunularo) sed ĝis hodiaŭ mi ne ricevis respondon... Multfoje mi provis ricevi korespondanton sovetian, sed ĝis nun miaj klopodoj estis vanaj.

La sovetiaj K-doj ne plu plendu.

SAT-ano 479, Gera.



Anoncinte en «S-ulo», mi ricevis karton de Smolenska K-do. Mi respondis tuj, meze de majo, per letero, sed bedaŭrinde mi ĝis hodiaŭ ne ricevis ian respondon. Same okazis kun aliaj K-doj de mia urbo, kiuj korespondis kun Sovetio.

Ĉu estas kamaradece atendigi K-dojn duonjaron je respondo?

SAT-ano 5329, Görlitz.



KRONIKO

Anglio.

Liverpool. — Dum okt. estis, dank' al la klopodoj de K-dino Carey, starigata SAT-rondo. La rondo organizas esp-o kurson kaj lekciojn pri sennaciismo. *508.*

Londono. — La nova redaktoro de la «Daily Herald» (eldonkvanto proks. 500.000 ekz.) konsentis regule ĉiusemajne enpresi «esperantajn notojn». Prizorgas la aferon SAT-ano 488. Jam aperis sukcesa alvoko por helpo en starigo de gaztservo k. tiel ni esperas kontentigi la petojn por informo pri la karbminista striko kaj aliaj laboristaj aferoj.

Francio.

Grenoble. — Kurso estas malfermita kun 10 lern. Gvidanto K-do Ragoult. Ĉi tie la movado ne estas vigla, ĉar la grupo konsistas el komencantoj, kiuj zorgas perfektiĝi.

Lyon. — La ĉi-tiea esp. lab. grupo okazigis la 3-a okt. grandan propagandkunvenon, en kiu ĉeestis pli ol 400 pers. Estis koncerto, parolado de K-do 132 pri esp-o kaj laboristaro. Estas malfermitaj kvin kursoj kun sume 64 gelern. gvidantoj: K-doj Francon, Monteil, Nicollet, Armand, kaj 132. Ĉiuj instruantoj estas SAT-anoj, kaj dum la kursoj ili varbos por SAT k. FEO.

Du gravaj lokaj gazetoj konstante raportas pri kunvenoj de la E. L. G. kaj ĉiutage presigas niajn anoncojn. Ankaŭ semajna kom. ĵurnalo akceptas niajn artikolojn. Organo de la kom. ĉelo fervojista reklamas por esp-o. Ĉi ĉelo korespondas esperante kun rusaj samprofesiaj ĉeloj. E. L. partoprenas ĉiujn manifestaciojn kontraŭfaŝistajn.

Nancy. — La 16 okt., la tiea laborista grupo organizis kunvenon pri «esp. kaj laboristaro». Ĝi estis prezidata de la sekretario de dis-

trikta sindikata unuiĝo. Sekve kurso okazas ĉiumarde (8 lern.). Alia kurso okazas dimanĉe por la K-doj neliberaj dumsemajne (ekz. soldatoj). La 17-an matene, delegito de FEO (SAT-ano 831) traktis, por la membroj de la grupo, la temon « Sennaciismo k. SAT ». 7 el la membroj de la grupo mendis la SAT-membrokarton por la 1927-a jaro.

Sovetio.

Dnepropetrovski (Ekaterinoslav).— La esp. organ. nun serioze klopodas por organizi per-esperantan « interfabrikan korespondadon ». Tiu klopodado ankaŭ elvokis la intereson de Distrikta Komitato de Int. Ruĝa Helpo, kiu petas pèresp. korespondadon kun ĉiulandaj organ. ĉeloj de IRH.

La adreso de la esp. organizaĵo estas: Okrujkom Esperantistov, Dnepropetrovski.

Kremenĉug. — La peresp-ta korespondado kun eksterlandaj K-doj elvokas ĉiam pli kreskantan intereson. La loka jurnalo, « Naŝ Putj k. Mejdunarodnaja Svjaz », Kremenĉug, nun akceptos ekterlandajn korespondaĵojn *esperante* verkitajn. La Distrikta Komitato de IRH petis la esp-istajn K-dojn aranĝi peresp. korespondadon kun eksterlandaj org-joj aŭ izolaj anoj de IRH. La komitato (adreso: Okrujkom M. O. P. R., Kremenĉug) alvokas sendi al ĝi korespondaĵojn (esper.) k. diverslingvajn presaĵojn pri IRH.

Ekfunkciis kurso ĉe Vespera Intersindikata Lernejo (35 K-doj); — La Intersindikata Konsilantaro cirkulere petis ĉiujn lokajn sindikatojn komuniki, ĉu ili malfermos esp. rondetojn, respondojn jam sendis sovet-oficista sindikato (unu rondeto ĉe klubo « Bolŝevik », alia ĉe Centra Laborista Kooperativo), presista sindikato, transportist-konstruista klubo, komunal-laborista sindikato; en cet. sindikatoj ne jam estas finita la enketado. Konsentas organizi rondetojn Metiista Klubo « Proletarij » kaj fervojista klubo « Kotlov », en Krjukov ap. Dnepro. Baldaŭ ekfunkcios kurso ĉe la Pedagogia Teknikllernejo.

Ĥarkov. — La revuo « Raboĉij Klub » (Laborista Klubo), klerikfaka organo de l' ukrainiaj sindikatoj havas konstantan esp-o angulon, pri esp. laboro en la kluboj, esperanto-bibliografio, ktp. La Redakcio « Raboĉij Klub », Palaco de Laboro, Ĥarkov, bonvene akceptas esp. artikolojn k. fotojn pri kleriga laboro de l' eksterlandaj sindikatoj, kluboj, teatraĵoj, laboristaj klerigsocietoj k. s.

Poltava. — La loka jurnalo « Robitnik » (Laboristo) enpresis du artikolojn pri VI-a SAT-kongreso k. unu pri esp-o k. SAT, ĉiujn tri ukrainlingve. Estas aranĝita, inter la poltavaj fervojistoj, « interfabrika korespondado » kun eksterlandaj K-doj.

DNEPRANO.

★

Ĉe la neŭtraluloj.

Per speciala dekreto, 6. majo (N. R. 113) la Ministerio de l' Trafiko (Administracio de PTT) de Estonio allasis esp-on kiel « lingvo klara » por la telegramoj enlandaj samkiel por tiaj al Sovetio.

La estona administracio de PTT jam delonge favoras esp-on. Ekzistas jam granda nombro da giĉetoj, kiuj portas la afiŝon « *Esperanto parolata* ».

★

Por diskonigi ankoraŭ pli multe la servon de la Svisaj Alpo-Poŝtoj la Ĉefdirekcio de l' Poŝtoj en Bern publikigis belegan serion da vidaĵoj de svisaj montoj k. de alpostratoj en pluraj lingvoj. Ĉiu serio entenas klarigan informon en esp-o.

★

Du teknikaj konferencoj por la uzo de esperanto en la komerco jam pruvis la intereson, kiun montras por esp-o la komercaj rondoj. La internaciaj foiroj uzas tiun ĉi lingvon de post longa tempo por sia reklamo. Iom post iom la komerca gazetaro ankaŭ interesiĝas pri la praktika apliko de esp-o. Unu el la plej gravaj organoj de l' germana eksporto, la « Überseepost » en Berlino publikigas regule artikolojn en esp-o. La semajna eldono de l' « Berliner Tageblatt » (Rudolf Mosse, Berlin), kiu estas destinita por la eksterlando, antaŭiris ĝin jam per speciala rubriko en esp-o.

★

Sekvante la ekzemplon de Internacia Labor-Oficejo en Ĝenevo, kiu de post pluraj jaroj jam havas gazetaran servon en esp-o, la Internacia Instituto por Intelekta Kooperado en Paris, kiu estas subinstitucio de la Ligo de Nacioj, ankaŭ organizis specialan informservon *en esp-o* por propagandi la ideon de intelekta kunlaboro.

★

Konforme al propono de la Angla Nacia Konsilantaro de l' Kontraŭmilita Movado, la internacia Pac-Kongreso, kiu okazis en Ĝenevo, alprenis unuanime en sia kunsido (3 sept) rezolucion, laŭ kiu de post 1931 ĉiuj paroladoj estos ekskluzive tradukataj en esp-on.

★

Estas konate, ke la Internacia Kongreso de la Teknika Gazetaro, kiu kunvenis lastan jaron en Paris, akceptis unuanime rezolucion, kiu rekomendas al la teknika gazetaro, publikigi esperanto-resumojn de siaj artikoloj. Nombro da ĵurnaloj jam realigis tiun decidon. Al la listo, kiu plilongiĝas de tago al tago, povas esti aldonataj: la revuo « El Magistro Español », periodaĵo por la publika instruado en Madrid, la medicina organo « Revista de Diagnóstico y Tratamiento Físicos », en Barcelona, la impresa monata revuo « El Magazine de la Raza » en Habana, (Kubo), la « Polytechnisch Weekblad » de la holandaj inĝenieroj en Amsterdam. Tiu lasta cetere nur sekvas la ekzemplon de la Asocio de Germanaj Inĝenieroj (VDI) en Berlin, kiu kondukis esperanto-rubrikon en siajn diversajn eldonojn de sia grava teknika organo (Engineering Progress, El Progreso de la Ingenieria ktp.)

I. E. S.

LINGVAJ DEMANDOJ

1° Ĉu estas diferenco inter POŜTA MARKO, POŜTMARKO, POŜTAMARKO ? ĉu tiu ĉi lasta formo estas laŭregula ?

— Estas nenia diferenco. La kunmetita formo POŜTMARKO eble ne estas konsilinda, ĉar senutile kontraŭkutima; tamen ĝi ne estas kontraŭregula.

2° En la Franca-Esperanta Vortaro de Grosjean-Maupin mi trovas por la vorto SE COURONNER rilatanta al arbo la tradukon FORKADUKIĜI, kiun mi tute ne komprenas.

— Parolante pri arbo la franca vorto SE COURONNER (kroniĝi), signifas, ke la superaj branĉoj putriĝas kaj pereas pro maljuneco. Certo estas, ke la vorto SE DÉCOURONNER (senkroniĝi, perdi sian kronon) estus pli logika, sed ni ne rajtas ŝanĝi la ekzistantan lingvon.

Rimarku cetere, ke la vortaristo tradukis ne per la sola vorto FORKADUKIĜI, sed per la du vortoj SUPRE KADUKIĜI, kaj ke vi ne devas forlasi la vorton SUPRE, kiu ĝuste estas grava en tiu ĉi esprimo.

3° Ĉu estas korektaj la esprimoj : GRANDA HOMO, en la senco de eminenta homo, GRANDA SCIENCULO ?

— La esprimoj GRANDA SCIENCULO, GRANDA KURAĜO, ALEKSANDRO LA GRANDA estas ofte uzataj kaj certe korektaj, ĉar tute naturaj, logikaj kaj ĝenerale kompreneblaj. Nu, se tia metafora uzado de la vorto GRANDA estas permesita, oni ne povas kondamni tian uzadon en la sola esprimo GRANDA HOMO, kiu cetere estas konstante uzata kun metafora morala senco ĉe multaj plej gravaj lingvoj.

Konfuzo ne estas timota kun la materia senco, ĉar ĝuste pro instinkta bezono de senkonfuzeco, plej multaj esperantistoj emas uzi en tiu ĉi senco alian pli precizan nedubesencan vorton (grandkreska, altkreska, k. a.). Aliflanke estas konsilinde uzi prefere en la metafora senco la kunmetitan vorton GRANDHOMO.

Cetere, vi povas ankaŭ, en tiu ĉi senco, anstataŭi la vorton GRANDA per alia vorto : SUPEREGA, EMINENTEGA. Mi diras EMINENTEGA, ĉar ciuj eminentuloj ne estas grandhomoj.

4° Ĉu oni devas diri : « ELOKVENTE PAROLAS LA CIFEROJ, aŭ LA NOMBROJ » ?

— Ambaŭ esprimoj estas taŭgaj, ĉar egale kompreneblaj.

5° Ĉu korekta la jena frazo : « Mi ja dubas, havi la dezirindan kapablon por fari... » ?

— Jes, ĉar ĝi povas laŭlogike praviĝi kaj estas sufiĉe klara. Tamen, se vi dubas pri la klareco, kio malhelpas, ke vi uzu aliajn konstruojn ? Ni laŭplaĉe evitu tion, kio ŝajnas al ni evitinda, sed ni ne pretendu trudi al ĉiuj la neuzadon de io, kio ne plaĉas al ni. Diru do, se vi preferas : « Mi ja dubas (pri tio), ĉu mi havas... ; mi ja dubas (pri tio), ke mi havas ».

6° Ĉu la vorto STABILIGI, rilate financojn, estas enkondukinda ? ĉu FIRMIGI ne taŭgas ?

— Bonvolu demandi financajn fakulojn. Oni renkontas jam sufiĉe ofte la vorton STABILA, sed mi opinias, ke, por la komuna nefaka uzado, la vorto FIRMIGI sufiĉas.

FAKULO.

★

NIA POŜTO

Vo-Lo. — Ni ne povas enmeti recenzojn pri libroj, kiujn la eldonantoj ne sendas al la *Red.* La « Liberpensuloj » eĉ ne favoras nin per interŝanĝa ekzemplero de sia gazeto.

B. B. (Leipzig). — Se mi dirus publike mian personan opinion pri la demando ĉu estas « logike » aŭ ne diri unu *el ambaŭ* tio ne havus grandan signifon : mi ja estas nur simpla uzanto de la lingvo k. ne havas specialan kompetentecon por arogante decidi pri lingvaj demandoj. Pri logiko en lingvo mi diris mian opinion en « La Lernanto ». *Ne sutor ultra crepidam.*

Vian skribaĵon mi transsendos al *Fakulo.*

E. L.

1305 k. 1447. — Bonvolu estonte afranki sufiĉe viajn leterojn. Punafrankon ni devis pagi.

ATENTIGO

Por eviti mendojn, kiujn ni ne povas plenumi, ni informas ke la provizo de « PETRO » elĉerpiĝis. Kiam la dua eldono estos preta, ni donos informon. *Adm.*



RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

Karl Marx. — *Lia Vivo kaj lia Verko.* Kompil-esperantigis V. Elsudo. Bibl. de Sennaciulo. Serio Soci-politika, N. S. Formato : 11 1/2 × 15, 96 pĝ. Prezo : 0,60 g. mk.

Jen vere bela donaco por abonantoj de la suprenomita biblioteko, por ĉiu sennaciulo kaj por ĉiu esperantisto ĝenerale.

La libreto, krom portreto de la fama fondinto de Historia Materialismo, enhavas artikolojn pri lia vivo, apartenantajn al la plumoj de lia plej intima amiko (F. Engels) kaj de la plej konsekvenca lia disĉiplo kaj daŭriginto (V. Lenin). Plue sekvas ĉapitroj pri deveno kaj esenco de marksismo, pri marksismo kaj ekonomiko, pri marksismo kaj scienco, verkitaj de la sama V. Lenin, de Roza Luksemburg kaj de prof. S. Semkovskij.

Ĝenerale pri la traduko de ĉi libreto oni povas eldiri nur laŭdon. La stilo estas korekta, klara, bela. Zorgege kaj severe traserĉinte, mi povis trovi nur tri nekorektaĵojn: *diskovri* (anst. « malkovri ») pĝ. 17, *Kies* en la senco « el kiuj » (« laboristoj kies ĉiu estas la diligenta kokino ») pĝ. 41, kaj vorton *komencas* kelkaloke uzitan anstataŭ komenciĝas.

Per la eldono de tiu verketo SAT ja plenumas bone sian taskon.

Vo-Lo *(4696)*.

Insulo de feliĉuloj, verkita de August Strindberg ; tradukita de Oskar Frode. Internacia Mondliteraturo, Vol. 17. Eldonejo Ferdinand Hirt & Sohn. Formato : 13 × 19 cm. 69 pĝ. Prezo : 1,60 markoj.

En tiu ĉi satira verko la fama svedia aŭtoro ripetas en amuzega formo la Marx'an teorion pri evoluo de la socio. Post ŝippereo 500 krimuloj, forsenditaj el Svedio, trafas insulon, kie abundas ĉio necesa por senzorga vivo. Manĝinte iujn berojn ili perdas tutan memoron pri sia estinta vivo. Do ili trapasas nun la feliĉan periodon de praa komunismo. Naturkataklismo igas ilin translokiĝi alian insulon, kie la vivkondiĉoj estas pli malfacilaj. Kaj paĝon post paĝo, ni observas diversajn sinsekvajn fazojn en la vivo de tiu ĉi eta socio : ĉasista, terkulturista, feŭda, kapitalisma periodoj.

Ne estas eble en kelklinia recenzo sentigi la tutan trezoron de humoro, spriteco kaj pikemo, kiun posedas ĉi verketo. Oni nepre legu ĝin por ĉion ĉi ĝui.

La traduko estas perfekta; estas rimarkeble, ke ĝin faris sperta esperantisto tre ŝatanta la tradukaton. Sed kial do la tradukinto ne profitigis SAT-on je sia lerteco ? Tia verko ja devus ne troviĝi en neŭtrala biblioteko.

E. Reto.

Barbaraj Prozajoj de Prudenci Bertrana. El la kataluna originalo tradukis Jaume Grau Casas. Vol. 18 de serio Internacia Mondliteraturo. Formato 19 1/2 × 13 cm., 59 pĝ. kartonita. Eldonejo Ferd. Hirt & Sohn, Leipzig. Prezo 1,60 g. mk.

Ĉi libro konsistas el tri beletristikaj skizoj kaj ĉapitro el la novelo « Josafat ». La aŭtoro, per sia imagpovo, simpatio kaj amo al ĉio kamparana, kapablas fari el ŝajne senfrukta materialo, interesplenan legaĵon ; ĉu temas pri la antikva reĝa vojo de Barcelono al Francio, pri la vivo de la karbfaristoj aŭ la gastejoj kamparanaj de Hispanio, la leganto trovas belecon, informon kaj logon. La elĉerpaĵo de « Josafat » firme staras sola, kiel vivoplena, kvankam kruda kaj terura bildo pri la rilatoj inter preĝeja sonorigisto kaj « fivirino » (ni ĉiam memoru, ke tia virino povas ekzisti nur flanke de viro simile fia !) kiuj finiĝas per la mortigo al la prostituistino de la aminto. Bonstila traduko, zorga preso.

E. K. L.

Ano de l' ringludo, Dinko Šimunrvić, tradukita de Fran Janjić. Internacia Mondliteraturo, Vol. 19, Eldonejo Ferdinand Hirt & Sohn. Formato : 13 × cm. 86 pĝ. Prezo : 1,60 markoj.

Verŝajne nemultaj konas la kroatan literaturon, nemultaj supozas, ke veraj perloj troviĝas en ĝi. Strangaj, kvazaŭ mezepokaj, kutimoj de la kroata popolo, ĝia izoleco de la moderna civilizita vivo — ĉio ĉi estas majstre traktita en la libro. Kelkaj slavismoj ne malbonigas la impreson de ĝenerale tre korekta traduko.

E. R.

★

MEMORNOTO

Represis el « Sennaciulo ». — *Le Libéré*, Francio, 30-IV, 15, 30, 30, 30-VI-26 : « Brita junularo k. la milito » (77), « El Italio » (72), « El Nederlando » (75), « En Juncal » (86), « Parazitaj dividendoj » (86). — *Le Coopérateur*, Francio, IV-26 : « Sveda Kooperacio » (74). — *L' Ouvrière*, Francio, V-26 : « Prostitucio en Bombay » (84). — *Le Cheminot*, Francio. 2-IV-26 : « El Nederlanda Hindio » (70). — *L' Etincelle*, Brux., 28-III, 15-V, 1-VII-26 : « Instr. en Polio » (70), « Jun. Mov. en Polio » (79), « El Litovio » (28). — *Le Combat*, Brux., n-ro 5-26 : « Instr. e. Polio ». *Le Drapeau Rouge*, Brux. 14-III, 8-IV, 3-VI-26 : « Sind. potenco e. l. mondo » (62), « El Italio », « Tegmento de la mondo » (60). *L'Action Rationaliste*, Belgio ; III-26 : « El Italio ». — *Le Travail*, Verviers, 20, 23-III-26 : « Sveda Kooperacio, Lando de la Libero » (74). — *La Flamme*, Francio, 9-X-26 : « Kodo pri familio ». — *Le Cri du Peuple*, Francio, 2-VIII-26 : « Horthylando » (90). — *Neue Zeitung*, München, 18-X-26 : « Ukrainaj sindikatoj por esp-o » (106). — *Proletarischer*, Zeitgeist, Germanio, n-ro 41 : « Unuecfronto de la Ĉeĥa burĝaro » (101).

Enhavas tradukaĵojn el esperantistaj leteroj. — *Sächsische Arbeiterzeitung*, Leipzig, 19, 22-X-26. — *Rabočij Putj*, Sovetio, n-roj 212, 218, 216, 220, 221, 235, 237. — *Krasnoarmejskaja Pravda*, Smolensk, n-roj 220, 221, 222, 225, 226, 227, 228, 232, 233, 234, 235, 236, 237. — *Smolenskaja Derevnaja*, Smolensk, n-roj 92, 93, 94, 95, 97. — *Junij Tovarišĉ*, Smolensk, n-roj 62, 66. — *Krasnaja Svesda*, Taŝkent, 1-X-26.

Enhavas priesperantajn artikolojn. — *Rabočij Putj*, Smolensk, n-ro 237. — *Krasnearmejska Pravda*, n-roj 220, 235, 236. — *Trud*, Klinci, 17, 18-IX, 21, 22-X-26. — *Laboristkorespondanto*, Ĉeforgano de la sovetiaj « Lab-kor-oj », n-roj 14, 16, 17, 18.

SAT-ANOJ ĈIULANDAJ ATENTU !

En Tiflis (Kartvelia SSR) fondiĝis « Labesko », kiu celas esti la peranto de materialo por la loka gazetaro k. laboristaro en iliaj rilatoj kun eksterlando.

Dezirataj estas korespondadoj pri jenaj temoj. 1) Vivo de laboristoj en via lando ? 2) Prof. unuiĝa movado k. ĝia tendeco. 3) Komunista k. klasbatalamovado. 4) Esp-o sukcesoj en lab. rondoj. 4) Rilato de la proleta amaso al Sovetio.

Rekompence ni donas informojn pri la vivo en Kartvelio k. USSR. Ĉion adresu al « Labesko », *Tiflis*, Pleĥanovski prospekt N-ro 64 al K-do Miĥaelis.

APLIKU ESPERANTON

La « Hungarlanda Socialista Laborista Partio » (Magyarorszagi Szocialista Munkaspart) deziras interrilatiĝi kun laboristoj el ĉiuj landoj por konstanta korespondado pri jenaj temoj : Enlanda kaj internacia politiko, sindikat-kooperativ-sport- kaj junlaborista movado. Ni petas spertajn, seriozajn K-dojn nin informi. Ĉiam nepre ni respondos.

Adreso : Magyarorszagi Szocialista Munkaspart, *Budapest*, VII, Hernod-u. 23, Hungario.

ALVOKO

Al ĉiuj laboristaj kaj lernejaj kluboj ĉe kiuj ekzistas rondetoj de « Ateistoj ». Oni petas informon pri spertoj de la laboro :

1. Kian programon vi havas (sendu specimenon) ?
2. Kia literaturo estas eldonita en via lando pri ateismo. (Listo de aŭtoroj kaj mallonga enhavo) ?
3. Se vi havas ateistajn jurnalojn, ni petas vin sendi ilin al nia rondeto laŭ adreso :

U.S.S.R. Voronej. Centra Klubo je nomo de Karl Marx. « Rondeto Ateist ».

PETO

La jenaj SAT-anoj estas petataj respondi al mi, ĉar min jam enuas tiel longe atendadi leterojn : 6845 (Londono, 1883 (Teheran), 286 (Oslo), 6063 (Tiflis), 3502 (Shanghai), 722 (Melbourne), 1284 (Auckland). La leterojn sendu al jena adreso : Moskvo 59, Branska stacidomo Kontora D H T por Alexandro Liljer.

Le Gérant : L. GLODEAU. ★ Esperanto-Presejo J. Solsona, 9, Rue Hallé, Paris-14e — Telefono : Gobelins 62-71